

Říšskoněmecký záložní pěší pluk 208 u Bělehradu.*)

Koncem září 1915 soustředil se 22. řííšskoněmecký armádní sbor, do jehož svazu náležel též 208. pluk, v prostoru mezi Novým Sadem a Zemuní, aby se účastnil polního tažení proti Srbsku.

Bylo mu především uloženo vynutit západně od Bělehradu, téměř u samého města, přechod přes Sávu.

V tomto místě v silně vybudovaných postaveních na vysokých březích po obou stranách řeky stála proti sobě po dlouhou dobu vojska srbská a rakouská.

Na 10. října byl předvídan vpád do Srbska.

Velitel našeho pluku, pplk. Bloch v. Blottnitz, který náš pluk při postupu z Haliče přes Brest Litevský vedl od vítězství k vítězství, dostavil se po dovolené 4. října k pluku v Becmenu.

5. října vykonali velitel pluku a velitelé praporů obhlídku místa, v kterém měl pluk přejít přes řeku.

Při této obhlídce použili všichni účastníci rakouských vojenských čepic, aby přítomnost německých vojsk unikla pozornosti Srbů.

Obhlídkou se zjistilo, že postup zaplavenou nížinou po vykázané ose až k hrázi řeky Sávy skýtá nesmírné obtíže. Kromě toho byl celý prostor ovládán nepřátelskými posicemi na výšinách jižního břehu Sávy. Zde byla silná opevnění, dobře vybudovaná palebná stanoviště baterií a několik světlometů. Vše bylo připraveno proti nepřátelskému útoku prací trvající měsíce.

Přes tato opatření se útok překvapujícím způsobem podařil.

Přechod byl nařízen s 6. na 7. října. K večeru 6. října o 6. hodině, jakmile nastala tma, nastoupila 88. záložní pěší brigáda, skládající se z 207. a 208. pluku, pochod z Jakova k hrázi řeky Sávy asi 5 km vzdálené.

Cesta vedla průkopy v hrázi širokou, otevřenou nížinou, po většině již dříve zaplavenou a úplně ovládanou nepřátelskými děly a světlomety.

Z vysoko položených zákopů měl nepřítel do kraje určeného jako nástupový prostor a prostého stromoví úplný rozhled. Zejména pak mohl nepřítel přesně pozorovat úzkou lávku, asi 1.5 km dlouhou, položenou nad zaplaveným územím.

*) Napsal setník m. sl. Seevers (MW roč. 110, čís. 31), k tisku upravil kpt. Miloslav Fišer. Srovnaj práci gen. Melichara VR roč. XI, čís. 4.

K místu vykázanému brigádě bylo možno dorazit jen po této lávce. Aby nebyl nepřítel upozorněn, bylo třeba překročit lávku pod záštitou tmy.

Nebylo třeba obávat se jen těžkých ztrát způsobených nepřátelským dělostřelectvem, ale více zničení lávky. Poškozením na jednom místě byl by postup na delší dobu přerušen.

Před pochoduující brigádou bylo vyvezeno velké množství slámy; sláma byla rozprostřena na lávce, aby hluk pochodu byl tlumen.

Kromě toho byly na celé délce lávky rozestaveny hlídky zákopníků s náradím a stavebním materiálem, aby okamžitě spravili menší poruchy. Přes všechnu tuto opatrnost sotva by zůstal postup nepříteli utajen, kdyby samo počasí nebylo přispělo ku pomoci. Právě v okamžiku, kdy dosáhlo čelo brigády lávky, přihnala se podzimní bouře s prudkým lijákem. Trvalé hromobití s výbuchy našich děl, která začala strílet na Bělehrad, přehlušovalo každý jiný hluk. Nepřátelské světlomety, ohledávající kraj, neviděly pro dešť, který se podobal průtrži mračen. Oslňující blesky naproti tomu zvýšily nejistotu našeho vojska při pochodu hlubokou tmou.

Po úzké lávce byl možný pochod jen v zástupu. Vzhledem k děřám v podlaze i v zábradlí bylo třeba největší opatrnosti. Každý muž se všemocně snažil držet v ruce cíp pláště muže před ním pochoduujícího.

Chybný krok měl v zápětí studenou lázeň. Bylo dosti těch, kteří spadnuvše stáli promočeni dole ve vodě a přidržující se lávky, vyčkávali konce proudu, aby se připojili.

Nebylo snad ani jednoho z těch, kteří pochodovali po lávce, deštěm a hlinou kluzké, aby několikrát neupadli.

Podle směru světelných kuželů nepřátelských světlometů, které ohledávaly jen tok řeky a jen tu a tam proběhly krajem, a podle mlčení nepřátelského dělostřelectva bylo možno usuzovat, že přiblížení nebylo nepřitelem zpozorováno. Pak dokonce zastavily světlomety svou činnost.

Tak dorazil pluk s velitelem pluku v čele, nejsem nikým obtěžován, k hrázi řeky Sávy. Bylo ještě třeba asi 7 km dlouhé cesty za touto hrází podél řeky až k místu přechodu. Tato cesta nebyla méně obtížná.

Podél příkrého svahu hráze se vinula jen zcela úzká vyšlapaná pěšina. Hrozilo nebezpečí nedobrovolné koupele pod hrází, uklouzne-li někdo na promočené kluzké hlinité půdě.

Nastaly stále častější zastávky, poněvadž nosiči kulometů a střeliva v proudu postupující byli unaveni. Tyto zastávky se po celé délce zástupu rozšiřovaly a vojsko značně unavovalo, neboť při nastoupení pochodu po takovéto zastávce hrozilo nebezpečí, že bude přerušeno spojení, které musilo být znovu navázáno poklusem. Nejhorší při tom bylo, že se tyto poruchy opakovaly po několika krocích znovu a znovu.

Pochod 12 km dlouhý z Jakova k místu přechodu, dosaženému 7. října k 2. hodině zrána, trval 8 hodin.

Místo převozu bylo poněkud nad západním cípem Velkého Cikánského ostrova, ostrova to v Sávě obepjatého dvěma širokými toky vody. V místě přechodu je Sáva 800 m široká a 10 m hluboká. Rychlost toku asi na 3 m/sek. Blízko severního břehu řeky je malý, protáhlý ostrov, porostlý hustým křovím, t. zv. „Rakouský ostrov“. (Viz náčrt na str. 1047.)

Za západním cípem tohoto ostrova bylo připraveno 15 pontonů pro 208. pluk, které sem s velkými obtížemi v noci dopravili zákopníci. V každém z těchto pontonů se umístilo kromě 4 veslařů ještě 10 mužů.

Pěší pluk 208, který byl na krajním pravém křídle XXII. armádního sboru, měl úkol zdánlivě nemožný, překročit 800 m širokou, silně rozvodněnou řeku, na mnoha místech již u břehu 6—8 m hlubokou.

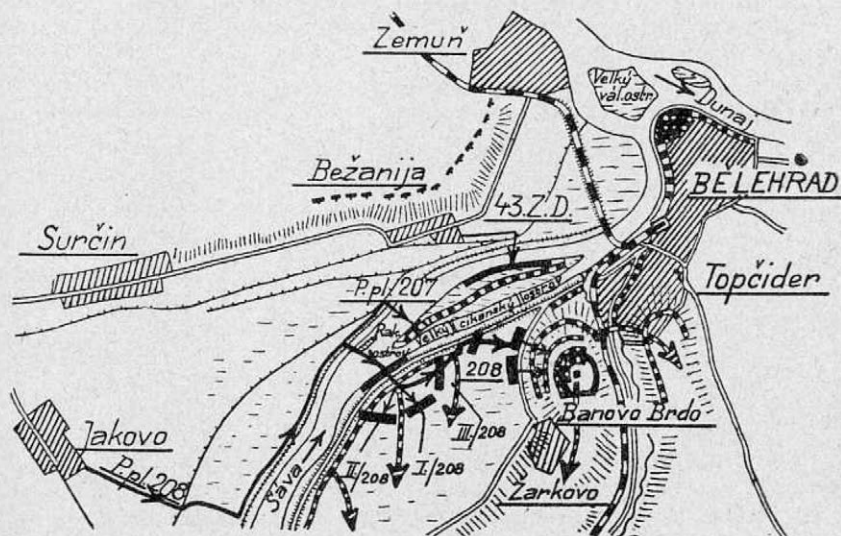
Pro těžký úkol prvního převozu byla utvořena z dobrovolníků rota o 4 četách v počtu 150 mužů. Ač pro tuto rotu byli vybráni jen lidé ználí plavání, byl značný nadbytek dobrovolníků.

Velitelem roty byl poručík Hansen, veliteli čet poručíci Clahes, Sammsch, Spitzer a Weiskittel.

Byl nařízen ústroj pro zteč: puška a bodák, polní čepice, mošna, polní láhev a stočený plášť, v mošně 120 nábojů a záložní dávka na 2 dny.

Za mohutného stupňování palby veškerého našeho dělostřelectva začala přeprava pontony.

Pojednou bylo možno pozorovat na srbské straně velké rozčilení. Na Cikánském ostrově a srbském břehu Sávy stoupaly stále rakety. Světelné kužele srbských světlometů míhaly se ve chvatu po řece sem a tam a nejostřejší pěchotní palba se rozpoutala ze všech srbských zákopů.

Zákopníci pracovali úplně nekrytě vesly v horečném spěchu s vynaložením všech sil; osádky se chránily před deštěm nepřátelských střel na dně pontonů.

Po dobré čtvrthodině byl dravý proud zdolán. Mužstvo se vrhlo k příkrému, asi 2 m vysokému břehu, vzdálenému 50—60 m od vysokého silničního náspu obsazeného nepřítelem. Na znamení, že srbské strany bylo dosaženo, byly ihned vystřeleny osvětlovací rakety; to ovšem bylo zároveň znamením pro nepřítele, který zesílil palbu na vojsko vysazené z pontonů.

Za vydatné podpory našeho těžkého dělostřelectva odpověděli naši nejživější palbou a vykopali u samého okraje vody nouzové kryty. Nyní šlo

o to, udržet stůj co stůj dobytý úzký pás břehu dotud, než se pontony vrátí a přeplaví čerstvé jednotky.

Pod záštitou tmy byly při prvním přepravení ztráty poměrně nepatrné. Když se však kolem 6 hodiny zrána počalo rozednívat, poskytovaly tmavé čluny na lesklé vodní hladině výborný cíl.

Krupobití pěchotních střel a nepřátelské granáty dopadaly, vystřikující vysoko mohutné sloupky pěníci se vody, vyrážely nové a nové díry do člunů a zasahovaly jak veslaře, tak i osádku. Tu proud strhl několik bezmocných člunů plných raněných a mrtvých, tam se potopil člun přespříliš děravý, poněvadž osádka nestačila již opřenými zády, rukama a nohama zabránit vodě, aby neproudila do člunů.

Kolem 8. hodiny ranní bylo možno použít z 15 člunů jen 6.

Aby nebylo ztraceno spojení s převezenými jednotkami, bylo třeba další přepravu zastavit, by čluny nebyly vydány na pospas jisté záhubě.

Do té doby se podařilo převézt kromě oné rotý dobrovolníků téměř celý I. prapor. Tento prapor těžce bojoval proti nepříteli, který byl ve značné převaze. Na vzdálenost 60 m zuřila nepřetržitě palba; mnozí z našich v chatrných, narychlo vykopaných krytech, podstoupili smrt. Stále se opakující protiútoky Srbů přes hráz Sávy a proti oběma křídlům se vždy hroutily v palbě. Srbové bojovali zoufale.

Avšak hrozilo nebezpečí, že dojde střelivo. Přeplaval proto jeden udatný muž v pravém dešti střel zpět širokou, dravou řeku, aby to ohlásil.

Zdravotnický svobodník Müller učinil totéž, aby si vyžádal obvazy.

Oba dosáhli severního břehu, aniž jim bylo ublíženo. Byl vypraven člun, který žádané potřeby za ochranné palby těžkých kulometů umístěných na severním břehu a palby tamtéž postavené rakouské horské baterie šťastně převezl.

Také oba ostatní prapory 208. pluku, které vyčkávaly převezení, velmi trpěly prudkou palbou nepřítele, který ji tvrdošíjně soustřeďoval na prostor, kudy se přepravovalo. Jakmile nastala k večeru 7. října tma, bylo v přepravě pokračováno, ovšem opět za těžkých ztrát.

Do rána 8. října se podařilo přepravit celý II. prapor, část III. praporu a několik kulometů.

Přepraveným jednotkám byl dán rozkaz, aby, jakmile budou se považovat za dosti silné, podnikly zteč na srbské zákopy.

Prošel-li náš pluk ve Flandrech a v ruském Polsku leckterým bojem, který se zdál osudovým, nastaly nyní nejtěžší chvíle, které kdy pluk prožil.

Na sousedním Cikánském ostrově zuřil boj (III./207.). Značný počet střel odtamtud zbloudilých proletěl prostor, kde se přepravovalo, a způsobil nám mnoho ztrát.

K tomu hřmělo postřelování Bělehradu a odpověď srbských ohnivých jíců jako zemětřesení. Bitevní vřava byla tak ohromná, že se zdálo, jako by měl nastat konec světa.

Noc se loudala do nekonečna; zřídka kdy bylo nastávající jitro tak toužebně očekáváno.

Mělo rozhodnout, zda se tento odvážný pokus podaří, či budou-li přepravené jednotky obětovány zániku.

Velitel praporu měl rozkaz, aby ztekl nepřátelské zákopy, jakmile se mu bude zdát, že nastal vhodný okamžik. Ještě před rozedněním došlo hlášení, že se přepravené jednotky mohou ještě nějakou dobu udržeti, ale že útok na srbské zákopy, za vysokým silničním náspem, zdá se nemožný.

Právě když nastávající den rozsel své první paprsky po vodní hladině, zaznělo jako s výše nebe hřmící „hurá“ se srbského břehu řeky.

Bez dechu jsme naslouchali všichni na protějším břehu, zda vítězný ryk zazněl z německých hrdel, či zda nám slovanské „hurá“ zvěstuje záhubu našich. Avšak všechny pochyby se rázem rozplynuly. Stále hlasitěji a radostněji zazníval vítězný ryk přes řeku a rychle za sebou stoupající rakety našich přesvědčovaly, že se těžký pokus zdařil.

Nevyčkavše rozkazu, vyrazily některé jednotky o své újmě na levém křídle k útoku a strhly celý sled s sebou. Jediným náběhem byl úzký pruh, dělící nás od nepřítele, přeběhnout a vysoký silniční násep zlezen.

V řezí byl veliký počet Srbů zabít, zbytek zajat.

Tímto smělým výpadem cítil se nepřítel v sousedních úsecích ohrožen na křídlech i v týlu a zakolísal. Vyklidil Cikánský ostrov, brzy potom zákopy na říční hrázi a ustoupil jako útekem.

Po 27hodinném těžkém boji dosáhl 208. pluk svého cíle. Jako první ze všech německo-rakouských vojsk stál na srbské půdě; tím byla ostatním otevřena cesta k přechodu.

Ihned bylo utvořeno silné předmostí jako ochrana proti útokům.

Jeden prapor pluku nepřítele pronásledoval, jiný zajistil pravý bok; III. prapor postupoval na východ směrem k Bělehradu.

Tak utvořil 208. pluk ochranný val pro přechod ostatních složek brigády.

V 10 hodin dopoledne se octl pluk v týle Srbů, bijících se na Cikánském ostrově; ti se nyní vrhli v neuspořádaném útěku lávkami na srbský břeh a byli zčásti tu, zčásti na Cikánském ostrově zajati.

Cikánský ostrov vyklidili tak rychle, že jim nezbyl ani čas, aby zničili lávky.

Mezitím dostal velitel pluku 2 brigádní a 1 divisní rozkaz, aby pluk za žádných okolností neopustil předmostí a dále nepostupoval. Tyto rozkazy došly později, než na vlastní odpovídání proti těmto rozkazům nařídil pplk. Bloch v. Blottnitz v 5 hodin útok na vrch „Banovo Brdo“, který daleko široko ovládal celý břeh Sávy a tvořil opěrný bod nepřátelského postavení, ovládajícího Bělehrad.

Tomuto postupu se stavěly v cestu velké obtíže.

Bylo třeba překročit 2 km širokou, veškerého porostu prostou, bažinatou nížinu až k úpatí vrchu před očima nepřítele. Prapory pluku, postupujícího ve dvou sledech, se pohybovaly v měkké půdě jen pomalu kupředu. Až po kolena zapadávali lidé do bahna a mnohým uvízly v něm boty.

Ztráty při tomto postupu byly nepatrné, neboť naše těžké dělostřelectvo nepřítele postřelovalo a postupující brzy se dostali do hluchého pásma, ležícího pod strmým svahem.

Pluk dorazil široce rozvinut k úpatí vrchu. Nyní bylo třeba překonat asi 30 m vysokou, příkrou a rozeklanou terasu. Na jejím horním okraji byl nepřátelský, dobře vybudovaný zákop.

Přes své neobyčejně dobré postavení neodolal nepřítel nárazu pluku: útoče bez ustání, spěl pluk k vrcholu kopce.

Dvě řady zákopů byly po sobě vzaty a nepřítel na temeni vrchu byl vypuzen ze svého nejsilnějšího postavení, které ve spěchu vyklidil. Mnoho nepřátelských děl, dělobiten a velký světlomet zůstaly jako kořist v rukou pluku.

Tento světlomet — výrobek Carpentier, Paříž — byl dán Srbům k volnému použití francouzskou válečnou lodí. Zjistili jsme tak z dokladů strojníka, který své místo opustil v překotném útěku.

„Banovo Brdo“ bylo naše! Stoupající rakety, vypálené podšikova-
telem Jungem, osvědčeným velitelem cyklistické setniny, který později na „Toter Mann“ padl, hlásily tuto událost těžkému dělostřelectvu, umístěnému na výšinách severního břehu Sávy. Mohutná jeho palba ihned umlkla — jako na rozkaz.

Později jsme se dověděli, že se u našeho těžkého dělostřelectva udála tato příhoda: Když plk. Schradin, velitel dělostřelectva, dal palbu svých děl zastavit, tázal se ho velící generál, který byl nedaleko, proč dělostřelectvo zastavuje palbu, které je nyní právě nezbytně třeba. Plk. Schradin na to odpověděl: „Excelence, na Banově Brdu stoupají německé rakety.“ V průvodu velícího generála přítomný důstojník rakouského generálního štábu zvolal: „Nemožné, naprosto nemožné!“ Na to plk. Schradin: „Já se nemýlím.“ Ale stalo se tak k největšímu překvapení vyššího velení.

7 důstojníků a 117 mužů vyrvala smrt navždy z našich řad, 9 důstojníků a 265 mužů bylo raněno.

S hrdým zadostiučiněním vyslechl později pluk výrok generála polního maršálka v. Mackensena, který se o přechodu Sávy vyslovil takto: „Ač byly boje o Bělehrad velmi urputné a přes všechna hrdinství, za kterých byly dokonány, přec jenom znamenají dětskou hru proti neslyšnému přechodu řeky 208. plukem.“

Přechod tak široké řeky před zraky nepřítele bez mostu jen po pontonech je čin, který se dosud ve válečných dějinách světa nevyskytl.“

Dodatek k článku: Záložní pěší pluk 208 u Bělehradu.

Jako bývalý důstojník generálního štábu 44. zál. divise mohu pravdivost této zprávy jenom potvrdit. Divise měla Sávu překročit nad Velkým Cikánským ostrovem. Přepravení části 207. záložního pěšího pluku na 10 pontonech na jihozápadní cíp onoho ostrova bylo zapotřebí jako boční ochrany proti silné osádce na ostrově, která byla jen částečně upoutána přechodem 43. záložní divise. Přeprava v širokém tvaru nebyla možná, neboť bylo jen 15 člunů pro sám přechod Sávy.

K ochranné palbě bylo určeno divisní a sborové dělostřelectvo umístěné na výšinách u Bežanije. Kromě toho rakouská horská baterie, umístěná v přepravovacím prostoru samém u hráze řeky, jakož i 1 oddíl středních a 2 oddíly lehkých minometů na „Rakouském ostrově“. Přes silnou a dobře pracující ochrannou palbu nutno považovat přechod záložního pěšího pluku 208 a jeho boj o jižní břeh za vojenský čin prvního řádu; dobytím vrchu Banovo Brdo pod rozdílným vedením jeho velitele nabyt tento čin významu, který rozhodl o bitvě.

Vrch „Banovo Brdo“ ovládá celé údolí Sávy. Poněvadž byl silně vybudován a obsazen, tvořil s vysoko položeným vilovým předměstím topčiderským mohutný pilíř a klíč bělehradského postavení. Aby bylo zamezeno nebezpečí protiútoků, měl útok 44. záložní divise podle rozkazu generála velitele XXII. záložního sboru prozatím pokračovati jen až k úpatí vrchu „Banovo Brdo“ (silnice Jarkovo-Bělehrad). Pokračování útoku bylo předvídáno teprve 9. října. Bylo předpokládáno, že se 43. záložní divise zachytí a usadí na jižním břehu Sávy a že bude třeba přemístit polní dělostřelectvo kupředu, aby mohl útok vydatně připravit.

Samostatné rozhodnutí pplk. Blocha v. Blottnitz pokračovat v útoku, vedlo k dobytí vrchu Banovo Brdo již 8. října. Tímto skutkem se nedala postavení na topčiderské výšině a u Bělehradu samého udržet a byl jím umožněn přechod 43. záložní divise na jižní břeh Sávy, dobytí topčiderské výšiny a Bělehradu.

O bitvě u Bělehradu bylo tím v podstatě rozhodnuto. Na této skutečnosti nemohl nic měniti ani silný protiútok Srbů na vrch Banovo Brdo; byli v prudkém boji záložním pěším plukem 208 odraženi.

Podplukovník Bloch v. Blottnitz třeba zachovat slávu, že svou příkladnou smělostí a samostatným rozhodnutím, plynoucím z vědomí odpovědnosti, uspíšil rozhodnutí bitvy o jeden den, než jak bylo zamýšleno, a že tím získal drahocenný čas pro příští průběh operací.

Vojenství u nás a v cizině.

Cha—:

Rakouská armáda a její organisace.

Po ukončení světové války a po rozpadení staré říše rakousko-uherské mladá republika Rakouská překvapena událostmi a pro svou nevyhraněnou vnitřní politiku nemohla se dlouho rozhodnout na způsobu, jak zajistit brannou schopnost státu. Ze zbytku staré rak.-uherské armády byla organisována v jednotlivých místech lidová obrana „Volkswehr“, jejímž úkolem bylo zabezpečit majetkovou jistotu jak jednotlivců, tak i státu, která byla vlivem pokleslé morálky po skončení světové války ohrožena. Byly to původně menší oddíly, později sloučené v prapory, které byly jejich nejvyšší organizační jednotkou. Lidová obrana se však stala brzy v rukou jejího organisátora a velitele, soc. dem. tajemníka dr. Deutsche gardou sociálně demokratické strany a její vojenské rady v součinnosti s dělnickými radami se staly mocným politickým činitelem, jemuž tehdejší socialistická vláda musila ustupovat nejen ve věcech vojenských, ale i v různých věcech státní správy.

Tyto poměry donutily vládu k definitivnímu řešení otázky branné moci a tak v únoru 1919 byl vydán zákon, kterým bylo rozhodnuto, že rakouské vojsko bude organisováno na základě miličnické všeobecné branné povinnosti, se 4měsíční služební dobou a s celkovým stálým počtem 24.000 mužů.

K uskutečnění tohoto zákona však nedošlo jednak pro odpor lidové obrany, jednak proto, že miličnický systém odporoval ustanovení právě parafované mírové smlouvy st. germainské, která přesně stanovila meze, v kterých mohla být příští rakouská armáda budována.